

Utredning av röstlängden

Faktaunderlag

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
Bakgrund	4
Utredningens tillvägagångssätt	4
Utgångspunkter	4
Nuvarande fördelningsmodell	5
Vad ska berättiga röster	6
Bakgrund	6
Antal medlemsföreningar	7
Medlemmar i föreningar	8
Verksamhetspridning i landet	8
Antalet aktiva utövare och ledare	8
LOK-stöd	9
Hur ska fördelningen av röster se ut	10
Direkt samband mellan antalet grundröster och tilläggsröster	10
Resultat av genomförd kartläggning	11
Fortsatta arbetet	12

Sammanfattning

Enligt beslut på Riksidrottsmötet 2019 genomförs en översyn av röstlängden. Processen har inletts med en kartläggning av civilsamhällesorganisationer utanför idrottsrörelsen, SF både nationellt och internationellt, samt internationella sammanslutningar av SF. En referensgrupp är tillsatt genom nomineringar av SF:en. Synpunkter från referensgruppen och Riksidrottsforum kommer vara vägledande vid valet av röstlängdsmodell att gå vidare med i det fortsatta arbetet. Utredningen kommer vara del av remissförfarandet inför RF-stämman 2021.

Utredningen har inte funnit anledning att ifrågasätta nuvarande ordning att samtliga medlemmar erhåller en grundröst. En fördelningsmodell enbart utifrån medlemskapet, en medlem – en röst, har bedömts ligga utanför utredningens uppdrag. En fördelning av tilläggsröster måste utgå från en eller flera parametrar som ligger till grund för beräkningen av tilläggsröster. I underlaget behandlas följande parametrar:

- Antal medlemsföreningar
- Medlemmar i föreningar
- Verksamhets spridning i landet
- Antalet aktiva utövare och ledare
- LOK-stöd

I nuvarande röstlängd, med ett fast antal ombud/röster vid RF-stämman, är antalet tilläggsröster direkt beroende av antalet grundröster. Med en fördelningsmodell där antalet tilläggsröster bestäms utan samband med antalet grundröster, påverkas inte balansen mellan stora och små SF i samma utsträckning vid förändringar av antalet grundröster. En sådan fördelningsmodell skulle medföra att ett fast antal ombud/röster vid RF:s stämma inte längre vore möjligt.

Under Riksidrottsforum kommer diskussionerna fokusera på dessa två områden:

1. Vilken eller vilka parametrar ska ligga till grund för fördelningen av röster.
2. Huruvida en röstfördelningsmodell utan fast antal ombud/röster är att föredra

Bakgrund

Under Riksidrottsmötet, RIM, 2019 beslutade RF-stämman att ”i enlighet med RS förslag, ge RS i uppdrag att inför RF-stämman 2021 se över röstlängden för att säkerställa balans av röstfördelningen utifrån SF:s storlek [...]”.

Av underlaget till beslutet på RIM 2019 framgick följande:

Flera förbund menar att det är viktigt att se över röstlängden utifrån förbundens storlek och föreslår att RF- och SISU-stämman ger RS/FS i uppdrag att inför RF-stämman 2021 se över röstlängden för att säkerställa balans av röstfördelningen utifrån SF:s storlek.

De förändringar som RS och FS föreslår kan på kort eller lång sikt påverka antalet medlemmar i RF respektive SISU. Om antalet förbund till exempel skulle öka blir konsekvensen utifrån nuvarande röstfördelningsmodell att de största förbunden skulle få mindre inflytande vid stämman till förmån för de allra minsta förbunden. Därför föreslår RS och FS att röstlängden ska ses över så att balansen inte ändras.

Senast det skedde en justering av stadgarna kring röstlängden var på RIM 2011. Vid det tillfället togs distriktsförbundens rösträtt bort, samt det infördes en särreglering för tilläggsröster gällande fleridrottsförbunden.

Utredningens tillvägagångssätt

Efter beslutet på RF-stämman 2019 påbörjades utredningen. En referensgrupp tillsattes efter nomineringar av SF samt att en projektplan upprättades där det huvudsakliga utredningsarbetet skulle ske under 2020. Med anledning av corona och dess följd effekter var det inte görligt att fullfölja projektplanens ursprungliga tidsplan, utan utredningsarbetet har behövts komprimeras till hösten 2020.

Inför detta faktaunderlag har en kartläggning av olika röstlängdsmodeller inom civilsamhället genomförts och samtal har förts med initierade medarbetare inom RF och SISU.

Utgångspunkter

Detta faktaunderlag kommer uttryckligen enbart behandla RF. Dock medför förändringar av RF:s röstlängd att motsvarande justering sker av SISU Idrottsutbildarnas röstlängd då den grundas på upprättad röstlängd för RF-stämman. Medlemsorganisationer i enbart SISU Idrottsutbildarna erhåller i sin tur samma röstetal som SF av motsvarande storlek.

Som framgår ovan är uppdraget att se över röstlängden för att säkerställa balans av röstfördelning utifrån SF:s storlek. Oavsett vilken metod som används för röstfördelning torde till viss del balansen alltid förändras när medlemsorganisationer tillkommer eller försvinner.

Utredningen finner inte att den rådande principen, att varje SF som uppfyller kraven för medlemskap enligt 10 kap. 2 § har en grundröst, är ifrågasatt. Denna princip har även återfunnits i samtliga organisationer som har ingått i den kartläggning som har genomförts inom utredningen. Det är således främst hur tilläggsröster ska fördelas som utredningen tar sikte på.

När en modell för röstfördelning ska tas fram finns det enligt utredningen två led:

1. vad ska berättiga till röster
2. utifrån det, hur ska fördelningen av röster se ut.

Nuvarande fördelningsmodell

Nuvarande reglering av röstlängden för RF-stämman återfinns i 4 kap 2 § RF:s stadgar. RF-stämman består av 200 ombud med varsin röst.

Fördelningen sker genom att varje SF som uppfyller kraven för medlemskap får en grundröst. Därefter sker en fördelning av 0–3 tilläggsröster till fleridrottsförbunden enligt en fastställd trappa utifrån antal medlemsföreningar alternativt antalet medlemmar. Återstående röster fördelas mellan övriga SF i proportion till antalet medlemsföreningar. Vid proportioneringen delas SF:s föreningsantal med 2, 4, 8 och så vidare. Tilläggsrösterna fördelas genom en jämförelse av erhållna tal, de utgör jämförelsetal för tilldelning av första, andra, tredje, fjärde (och så vidare) rösten. Täljaren dubbleras i den division som genomförs och kvoten används för att fördela antalet tilläggsröster.

Fördelningen av röster mellan SF, bortsett från de fem fleridrottsförbunden, var i röstlängden för 2020 enligt följande:

- 1 röst (0 tilläggsröst) – 19 SF
- 2 röster (1 tilläggsröst) – 13 SF
- 3 röster (2 tilläggsröster) – 12 SF
- 4 röster (3 tilläggsröster) – 14 SF
- 5 röster (4 tilläggsröster) – 7 SF
- 6 röster (5 tilläggsröster) – 1 SF
- 7 röster (6 tilläggsröster) – 1 SF

I nuvarande modell är det således medlemskapet och antalet medlemsföreningar som berättigar röster (förutom för fleridrottsförbunden där antalet medlemmar är ett alternativ till föreningsantalet).

Vad ska berättiga röster

Bakgrund

I nuvarande modell är det medlemskapet och antalet medlemsföreningar som berättigar röster (förutom för fleridrottsförbunden där antalet medlemmar är ett alternativ till föreningsantalet). Som framgår ovan under kapitlet *Utgångspunkter* finner utredningen ingen anledning att ifrågasätta att medlemskapet berättigar en grundröst.

Kartläggningen som utredningen har genomfört visar att riksorganisationer inom Sveriges övriga civilsamhällesorganisationer i stor omfattning enbart berättigar röster utifrån medlemskap, en medlem – en röst, inga tilläggsröster. Modellen har även funnits bland enstaka SF i andra länder, samt enstaka europeiska sammanslutningar av SF. En sådan ordning torde dock ligga utanför utredningens uppdrag att säkerställa balans av röstfördelningen utifrån SF:s storlek.

Kartläggningen visar att inom idrottsrörelsen, både nationellt och internationellt, fördelar förbund oftast, förutom grundröster berättigat genom medlemskap, även tilläggsröster berättigat på någon form av bedömning av verksamhetens storlek. Vad som ligger till grund för att bedöma verksamhetens storlek skiljer sig däremot åt mellan olika förbund, exempel är antal föreningar, antal medlemmar, antal laglicenser och beviljat LOK-stöd. Denna grund för bedömningen av verksamhetens storlek används därefter för att proportionellt fördela tilläggsrösterna, de blir en beräkningsgrund. Det

finns även SF som använder sig av andra typer av parametrar, såsom framgångar vid SM uppnådda av föreningarna inom respektive SDF:s (eller motsvarande) geografiska område. Det förekommer även att SF använder mer än en beräkningsgrund vid tilldelningen av tilläggsröster.

Frågan om beräkningsgrunder behandlades inför och under RF-stämman 2011. I underlagen till RF-stämman 2011 återfinns en lista på hypotetiska beräkningsgrunder för RF:s röstlängd, mer eller mindre realistiska, men som påvisar en spännvidd:

- medlemsföreningar
- medlemmar i föreningarna
- verksamhetens spridning i landet
- antalet aktiva utövare och ledare
- en eller flera idrottsgrenar samt ett eller flera landslag
- ekonomisk omsättning
- självfinansieringsgrad
- bidrag från RF
- LOK-stöd
- studietimmar
- med flera mått.

Utmaningen ligger i att hitta ett sätt att jämföra SF:en som är rättvist och där det samtidigt finns tillförlitliga data. Nedan kommer de beräkningsgrunder som utredningen finner mest relevanta att behandlas. Samtliga beräkningsgrunder har sina brister varmed det kan vara värt att beakta huruvida en kombination av olika beräkningsgrunder kan skapa en mer rättvisande bild.

Antal medlemsföreningar

En fördel med antalet medlemsföreningar som beräkningsgrund är att vi har relativt pålitliga uppgifter, det återspeglar SF:ens medlemsregister. Dock har den granskning som RF genomfört av SF:ens medlemsföreningar visat att brister förekommer. Inom vissa SF finns medlemsföreningar som inte längre bedriver den idrott som SF administrerar. Inom vissa SF har tävlingsystemet ett sådan konstruktion att

verksamhet som bedrivs och hanteras samlat administreras i flera olika föreningar, vilket driver upp antalet medlemsföreningar.

Det är även värt att beakta att föreningsstrukturen ser väldigt olika ut inom SF:en. Flera olika faktorer: hur idrotten utövas, tillgång till aktivitetsytor, historik med mera medför att vissa SF generellt har stora föreningar (stort antal aktiva föreningsmedlemmar per förening) medan andra SF generellt har små föreningar (litet antal aktiva föreningsmedlemmar per förening). Det medför att antalet medlemsföreningar bara till viss del speglar ett SF:s storlek.

Medlemmar i föreningar

Antalet individuella föreningsmedlemmar inom respektive SF kan knappast sägas spegla den idrottsliga verksamheten inom respektive SF. Inom lagidrotter utgör ibland antalet idrottsaktiva en mindre del av föreningens totala medlemsantal. Majoriteten av medlemmarna kan istället snarare ses som supportrar, oftast med stort intresse för föreningen, men utan att aktivt delta i den idrottsliga verksamheten. Istället för att spegla den idrottsliga verksamheten torde antalet individuella föreningsmedlemmar spegla intresset och samhällsengagemanget för den eller de idrotter som respektive SF administrerar. Det faktiska antalet individer som på ett eller annat sätt är en del av respektive SF:s idrottsrörelse i stort.

Det finns en utmaning kopplat till individuella föreningsmedlemmar och föreningar som är medlemmar i fler än ett SF, då medlemmar som inte är aktiva i en idrott inte med lätthet kan knytas till ett specifikt SF.

Verksamhetsspridning i landet

Fram till 2011 var ett av kraven för medlemskap i RF att ett SF skulle finnas representerat inom minst tio distriktsförbund (nu RF-SISU Distrikt). Att ett SF har medlemsföreningar spritt över landet har således varit något som, i alla fall tidigare, har värdesatts. En idrotts spridning torde i sig inte spegla hur mycket idrottslig verksamhet som bedrivs, däremot kan det spegla hur tillgänglig idrotten är i landet. Det borde även till viss del spegla vilken samhällspåverkan ett SF kan ha. För det fall ett SF har en medlemsförening i samtliga Sveriges kommuner, har de, i alla fall potentiellt, en samhällspåverkan i hela landet.

Eftersom samtliga idrottsföreningar måste ha ett säte, är det möjligt att ta fram relativt tillförlitliga data kring SF:ens spridning ner på kommunnivå.

Antalet aktiva utövare och ledare

I underlaget till RF-stämman 2011 går följande att läsa:

Flera remissinstanser önskar en beräkningsgrund som mer speglar verksamheten än vad enbart föreningsantalet gör. SAIF och Skolidrott men även Golf och Simning vill ha ett beräkningsunderlag som utgår från en kombination av föreningsantal och andra mätbara storlekskriterier som exempelvis aktiva medlemmar i förening.

[...]

RS ser i en framtid möjligheten att kombinera föreningsantalet med det statistiska underlaget "aktiv i idrott" (i IdrottOnline) som grund för fördelning av SF-röster vid RF-stämman, men eftersom beräkningsgrunden "aktiv i idrott" idag inte är fullt ut genomförd inom alla SF anser RS att en sådan stadgeändring bör anstå till en kommande RF-stämma.

Fördelarna med att använda aktiva utövare och ledare som beräkningsgrund torde vara att det ger en förhållandevis rättvis bild av respektive SF:s idrottsliga verksamhet. Framförallt ger det en bild av hur många aktiva utövare och ledare som respektive SF representerar inom den svenska idrottsrörelsen. Utifrån ett demokratiskt perspektiv, där SF ska representera varje aktiv medlem inom SF:ens verksamhet, torde detta vara den mest rättvisande beräkningsgrunden.

De uppgifter RF har att tillgå kring aktiva utövare och ledare är vad föreningarna registrerar i IdrottOnline gällande aktiv i idrott. Det finns både en underregistrering, alla föreningar använder inte systemet, men även en överregistrering, gallringen är för dålig bland vissa föreningar. Även med sådana brister kan det vara möjligt att det fungera som ett relativt rättvist jämförelsetal. Är bristerna proportionellt spridda över samtliga SF:s medlemsföreningar torde jämförelser fortfarande vara relevanta.

I nuvarande bidragssystem till SF (ramar och principer beslutades på RF-stämman 2019, konkretiserat i ett regelverk beslutat av Riksidrottsstyrelsen) används IdrottOnlines uppgifter om aktiv i idrott som en faktor vid beräkningen av SF-bidraget. Det har således bedömts vara tillräckligt tillförlitligt för detta syfte.

LOK-stöd

Uppgifter kopplade till LOK-stödsansökan är förmodligen de mest tillförlitliga. Däremot representerar de nästan uteslutande en viss åldersgrupp, 7–25, oavsett om det gäller antalet individer eller antalet aktiviteter.

Hur ska fördelningen av röster se ut

Att genomföra djupare analyser och ställa upp olika beräkningsmodeller för röstfördelningen utan att först ha en uppfattning om vilka beräkningsgrunder som ska användas är svårt. Däremot kan vissa generella reflektioner göras vilka kommer behandlas nedan.

Direkt samband mellan antalet grundröster och tilläggsröster

Nuvarande modell med ett fast antal ombud/röster vid stämman, där grundrösterna till varje medlemsförbund samt flerförbundsroster först delas ut, varefter återstående tilläggsröster fördelas genom en kvot, medför att förändringar i antalet grundröster direkt påverkar antalet tilläggsröster som kommer att fördelas. Det är ett enskilt förbund som gynnas eller drabbas genom att de får eller tappar en tilläggsröst för varje grundröst som tillkommer eller försvinner. Modellen medför att förändringar i antalet grundröster inte påverkar hur mycket varje röst procentuellt är värd, en röst är alltid 0,5 % av stämman. Värt att beakta är att vid större förändringar av antalet grundröster kommer modellen påverka enskilda SF med olika storlek, inte enbart de med många eller få tilläggsröster.

Genom att varje förändring av antalet grundröster har en direkt påverkan av antalet tilläggsröster som delas ut blir denna förskjutning förstärkt. Det är inte enbart så att det har tillkommit respektive försvunnit ett förbund med en grundröst, utan samtidigt försvinner respektive tillkommer det en tilläggsröst. Därtill står förändring inte i proportion till antalet medlemsföreningar. Tillkommer ett större antal grundröster (det tillkommer ett större antal förbund), kommer det finnas färre tilläggsröster att fördela varpå det kommer ske en generell förskjutning av andelen röster åt de mindre förbunden. Skulle en motsvarande minskning av grundröster ske (förbund lämnar eller går samman) kommer på motsvarande sätt en generell förskjutning av andelen röster ske åt de större förbunden. Dock torde det krävas en större förändring i antalet grundröster för att detta ska bli märkbart med anledning av att varje röst enbart är 0,5 % av det totala antalet röster på stämman.

Som nämns under utgångspunkter torde det vara ogörligt att finna en röstfördelning vars balans inte påverkas av nya medlemmar, speciellt om en grundförutsättning är att alla medlemmar ska ha en röst. Däremot är det möjligt att minska effekten vid förändringar i antalet grundröster jämfört med nuvarande modell.

En möjlighet är att antal tilläggsröster inte är direkt beroende av antalet grundröster. Om det tillkommer respektive försvinner grundröster ska det inte påverka hur många tilläggsröster som fördelas, varmed balansen i röstlängden blir mer beständig vid

förändringar av grundrösterna. Tillkommer eller försvinner det grundröster skulle det däremot påverka hur stor andel varje röst är av det totala antalet röster på stämman. Men det kommer inte längre vara enskilda SF som påverkas, utan istället är det samtliga SF som påverkas, även dem med bara grundröster.

Konsekvensen av en sådan ordning blir att det inte längre är möjligt att ha ett fast antal ombud/röster vid RF:s stämma.

Resultat av genomförd kartläggning

Flertalet av de SF som genomförd kartläggning har granskat använder sig av en direkt proportionalitet för att fördela tilläggsröster. En fördelning enligt direkt proportionalitet utifrån antal medlemsföreningar skulle för underlaget till 2020 års röstlängd ge följande röstfördelning (bortsett från de fem fleridrottsförbunden):

- 1 röst (0 tilläggsröst) – 19 SF
- 2 röster (1 tilläggsröst) – 25 SF
- 3 röster (2 tilläggsröster) – 9 SF
- 4 röster (3 tilläggsröster) – 6 SF
- 5 röster (4 tilläggsröster) – 1 SF
- 6 röster (5 tilläggsröster) – 2 SF
- 7 röster (6 tilläggsröster) – 3 SF
- 8 röster (7 tilläggsröster) – 1 SF
- 19 röster (18 tilläggsröster) – 1 SF

Vid en direkt proportionalitet skulle det fortsatt kunna vara möjligt att behålla nuvarande ordning med 200 ombud/röster vid stämman. Det skulle även vara möjligt att ha en ordning med fast antal tilläggsröster som fördelas utöver grundrösterna.

Bland SF i andra länder samt europeiska sammanslutningar av SF visar kartläggningen att en vanligt förekommande modell för fördelningen av tilläggsröster är en trappa. I stadgarna ges intervaller utifrån en beräkningsgrund på hur många tilläggsröster en medlem ska få. Med en sådan modell är det inte längre möjligt att ha kvar nuvarande ordning med fast antal ombud/röster vid RF-stämman.

Fortsatta arbetet

Med anledning av den komprimerade tidsplanen kommer ett första möte med referensgruppen att ske i tiden emellan utskicket av handlingarna till och genomförandet av RIF. Synpunkter från referensgruppsmötet och RIF kommer vara vägledande vid valet av röstlängdsmodell att gå vidare med i det fortsatta arbetet. Ytterligare referensgruppsmöten kommer hållas vid behov.

Därefter kommer utredningens förslag att skickas på remiss tillsammans med övriga utredningar inför RF-stämman 2021.